

Brandstiftelsesmotiver.

Af Christian Geill.

Der er i kriminalpsykologisk Henseende ikke nogen Forbrydelse, der frembyder saa stor Interesse som Brandstiftelsen. Det er ikke blot, fordi der til Grund for denne Forbrydelse ligger en særlig broget Mængde Motiver, men ogsaa fordi disse ofte er fjerne og skjulte som Følge af, at den Jordbund, hvorfra de er udgaaet, er sygelig forandret. Dermed er ikke sagt, at en særlig stor Del af Brandstifterne er sindssyge. Imidlertid er det ikke let at tilvejebringe en brugbar Statistik, idet man vanskeligt kan fremskaffe det virkelige Tal paa forsættelige Brandstiftelser. Der er jo ingen Tvivl om, at en stor Del af de som uforsættelige angivne Brandstiftelser i Virkeligheden er forsættelige. Men selv mellem de Brandstiftere, hvis Akter paa Grund af Gerningsmandens tvivlsomme psykiske Tilstand indsendes til Retslægeraadets Bedømmelse, er de sindssyges relative Antal ikke særlig stort. Saaledes fandtes mellem 100 Brandstiftere (78 Mænd og 22 Kvinder), som var til Overskøn i Tiden $\frac{1}{7}$ 1909 til $\frac{1}{7}$ 1917, kun 34 (25 Mænd og 9 Kvinder) sindssyge, altsaa 34 %. For adskillige af disses Vedkommende var Sindssygdommen saa klarlagt gennem den lokale Embedslæges Skøn, at der ikke var Grund til at foranstalte en Observationsindlæggelse i et Sindssygehospital. Men i de fleste Tilfælde var de psykiske Symptomer saa tvivlsomme, og Motivet saa besynderligt, fjerntliggende

eller endog ganske manglende, at en Observationsindlæggelse maatte iværksættes. Procenttallet for de sindssyge mellem de i Sindssygehospitalerne observerede vil vistnok i det hele vise sig at være ringere end mellem de til Overskøn indsendte, netop fordi de mest utvivlsomme Tilfælde af Sindssygdom ved Overskønnen er udskudt. I alt Fald var af de 24 Brandstiftere (22 Mænd og 2 Kvinder), jeg i Aarhus og Viborg har haft til retslig Observation, kun 6 (25 %) sindssyge.

Naar Manglen af et rimeligt Motiv — med Rette — er et af de Momenter, der maa vække Dommerens Tvivl om Brandstifternes mentale Sundhed, er det dog værd at lægge Mærke til, at Brandstiftelse hos en sindssyg naturligvis kan være umotiveret. Men oftest er den dog her velmotiveret ud fra den sindssyges Standpunkt, selv om Motivet er sygeligt, hviler paa Stemningsanomalier, Vrangforestillinger eller Hallucinationer. Og undertiden finder man hos de sindssyge ganske de samme Motiver som hos normale, særligt da Hævnmotivet og Berigelsesmotivet, men Hæmningen er hos den sindssyge — oftest paa Grund af Sløvhed — saa svækket, at Motivet langt lettere end hos normale omsætter sig i Handling.

Nogen særlig Sindssygdom, hvis væsentligste eller endog eneste Symptom er Trang til Brandstiftelse, findes ikke. Psykiatrien har længst forladt Læren om Monomanierne og anerkender ikke nogen Pyromani. Paa den anden Side findes der næppe nogen Sindssygdomsform, under hvilken der ikke kan optræde Brandstiftelse. Imellem de sindssyge Brandstiftere, om hvilke jeg i Aarenes Løb har udtalt mig, findes omtrent alle Systemets Former repræsenterede; mest fremtrædende er vel nok Melankolien og Sløvsindsformerne, og af disse da særligt Ungdomssløvsindet (*dementia præcox*); alle de 6 sindssyge Brandstiftere, jeg havde til Observation, led af denne Sygdom. Aarsagen hertil er vel væsentligt den, at Ungdomssløvsindet ofte optræder saa snigende, at det let overses i Begyndel-

sen og først sent, naar der pludseligt og uventet optræder Voldshandlinger, medfører eller tvinger til Indlæggelse. Vage Vrangforestillinger, ofte af ret fantastisk Natur, Fornærmelse eller Vrede kan her, ofte med sent Udslag, hidføre en Katastrofe. I sjældnere Tilfælde kan Hangen til Brandstiftelse, hvor der ikke straks gribes ind, i Kraft af den tilstedeværende Sløvhed blive vanemæssig, afhængig af det Motiv, som ligger til Grund, men som man ofte ikke kan udrede.

Særlig vanskeligt er det at faa fat paa Motivet ved de rent forbigaaende Sindssygdomme, idet den Vekselvirkning mellem lyst- og ulystbetonede Forestillinger, som ellers ligger til Grund for Motivet, som Følge af forbigaaende sygelige Forandringer i Hjernecellerne er ophævet, saa at en rent vegetativ Drift ganske mekanisk omsætter sig i Handling. Dette gælder for de saakaldte Bevidstløshedstilstande — det epileptiske Ækvivalent og den patologiske Rus, vel ogsaa de sjældnere hysteriske og neurastheniske Taagetilstande — samt for de rent impulsive Anfald, der dog i Reglen maskerer en degenerativ Sindssygdom, og for hvilke der rimeligvis ogsaa ligger en larveret Epilepsi til Grund. Den ved de sidstnævnte jævnlige som Motiv anførte »Lyst til at se Ild« skal jeg senere komme tilbage til.

Det maa vel betragtes som givet, at kun en mindre Procentdel af Brandstifterne er sindssyge. Men deraf maa man ikke slutte, at de fleste Brandstiftere er normale i psykisk Henseende. Snarere kunde man maaske sige, at de allerfleste Brandstiftere i Gerningøjeblikket ikke er fuldt normale. Selv hvor det mest »normale« Motiv, Berigelsesmotivet, er det afgørende, er den paagældende i Virkeligheden ofte helt ude af Ligevægt i det Øjeblik, han begaar Forbrydelsen, han handler under Følelsen af at være i en Nødstilstand, idet den stadige Pinagtighed ved ikke at kunne opfylde sine Forpligtelser, Kampen med Fristelsen, Mangel paa Nattesøvn og Appetit etc. efter-

haanden har fremkaldt en Nervøsitet, sjældent en virkelig Neurastheni, men i alt Fald en Tilstand, der tydeligt karakteriserer ham som Lidenskabsforbryder. I øvrigt skal jeg her ikke gaa nærmere ind paa Berigelsesmotivet, skønt der ingen Tvivl er om, at ogsaa dette Motiv til Brandstiftelse har en ikke ringe kriminalpsykologisk Interesse. Det er saaledes forunderligt, hvor mange Mennesker, som i Virkeligheden synes langt fjernede fra et forbrydersk Naturel, uden større Betænkning gør sig skyldige i Brandstiftelse. Et Moment af Betydning er her vistnok det, at det ikke er nogen enkelt Person, men et Selskab, der skal bære Tabet. Ogsaa, hvor den næsthyppigste Aarsag til Brandstiftelse, Hævnmotivet, gør sig gældende, har Vreden bragt den paagældende ganske ud af Ligevægt og gjort ham til Lidenskabsforbryder.

Oftest vil det ved disse to Motiver, særligt det første, dreje sig om psykiske Svingninger, som ikke naar ud over den fysiologiske Bredde, om Affekthandlinger, som det falder udenfor Lægens Opgave at skønne over. Men det maa dog anføres, at ogsaa Berigelseshensynet kan spille en Rolle for afgjort psykisk abnorme og endog for sindssyge, og at Hævnmotivet meget hyppigt er det afgørende for særdeles mange psykisk abnormes og jævnlig ogsaa for sindssyges (f. Eks. forfølgelsesforryktes) Brandstiftelser.

Foruden de nævnte to Motiver findes der i vor hjemlige og i Udlandets Praksis Eksempler paa en hel Mængde Brandstiftelsesmotiver, af hvilke en Del optræder ret hyppigt, medens andre er ret sjældne og vanskeligt lader sig rubricere ind under en bestemt Kategori:

For at skjule en anden Forbrydelse, f. Eks. et Mord.

For at faa Lejlighed til at stjæle eller begaa en anden Forbrydelse.

For at komme fra Fattiggaard, Arbejdsanstalt eller Opdragelsesanstalt i Straffeanstalt.

For at komme hjem fra Opdragelsesanstalt eller dog faa Lejlighed til at flygte.

- For at blive forsørgel.
- For at faa Arbejde ved Oprydning.
- For at slippe fri for at betale Husleje.
- For at faa sine Møbler flyttede.
- For at slippe for Besværet ved at passe en Forretning.
- Af Utilfredshed.
- For at faa Tegllag paa sin Skole (Lærer).
- For at faa en ny Remise (Kusk).
- Af Kaadhed.
- For at slippe for at gaa i Skole.
- Af Tjenstagtighed.
- For at være den første, der anmelder Branden, og derved opnaa en lille Belønning.
- For at faa fri Fortæring (Brandmand).
- For at se Brandvæsenet i Virksomhed.
- Med politisk Formaal.
- Af Samfundshad.
- For at opnaa herostratisk Berømmelse.
- Af Overtro (Forbrand).
- Af Hjemve .
- Ved psykisk Smitte.
- Af Lyst til at se Ild.
- Af Magtsyge og Ødelæggelseslyst.
- Med erotisk (Skinsyge) og sexuale Motiv.

Jeg skal senere komme tilbage til nogle af disse sidste Motiver, men skal blot her med Hensyn til den psykiske Smitte sige, at naar der paa et Sted hersker en Ildebrands-epidemi, er det ingenlunde altid en »Pyroman«, der er paa Spil. Det er meget ofte virkeligt en Epidemi, idet det er en psykisk Smitte, der udbredt gennem Naboers og Genboers Snak og — navnlig — gennem Aviserne gør sig gældende og dels virker rent suggestivt, dels sætter andre Motiver (Berigelseslyst, Samfundshad etc.) i Virksomhed. I Sommeren 1899 optraadte der saaledes i Løbet af kort Tid i København en hel Række Brandstiftelser. De første,

som ikke stod i Forbindelse med hinanden, var foranledigede henholdsvis af en 15aarig Dreng af Kaadhed og af en hysterisk ung Pige, hvem det morede at se Brandvæsenet rykke ud. Da man nu begyndte at tale om, at der var en Ildebrandsepidemi i Optræk, benyttede to Kvinder, henholdsvis paa Nørrebro og i den gamle By, Lejligheden til at sætte Ild paa for at begaa Assurancesvig. Dernæst tændte en ung Pige Ild i den Ejendom, hvor hun boede, efter at have hældt Petroleum paa Trappen. Hun havde i Smaabladene, som hendes Moder solgte, læst om de forskellige Ildebrande og om, hvor opskræmte Folk var. Hun stak Ild paa »dels, for at Beboerne af Ejendommen skulde faa noget at tale om, og dels, fordi det morede hende at se Brandvæsenet i Virksomhed«. Endvidere tændte en ung Mand Ild paa Huset, hvor han boede, dels for at faa en Belønning af Brandvæsenet, naar han opdagede Ilden, dels for derved at komme i Avisen. Endelig satte de mange Brande en gammel professionel Brandstifter, som syntes at drive Forretningen af Samfundshad, i Virksomhed.

Om nogle af de ovennævnte Motiver gælder det, at de hos i øvrigt normale gør sig gældende paa visse Tidspunkter af Livet. Saaledes mødes Motivet Kaadhed og Ubetænksomhed selvfølgelig hyppigst i Barnealderen, Hjemve næsten udelukkende i Udviklingsalderen, idet disse Livsafsnit repræsenterer fysiologiske Perioder, hvor den psykiske Hæmning endnu ikke er kommet i Orden som Følge af Forstandslivets mangelfulde Udvikling, eller hvor Følelseslivets Labilitet under Kønsmodningen er stærkt udtalt, saa at den mest fremtrædende Affekt (Sorg) let gør sig gældende. Man ser i Pubertetsaarene ofte en hel Række Brandstiftelser, fordi Maalet (Hjemsendelsen) ikke straks naas.

I de andre Livsperioder med fysiologisk betinget Svagheit, i hvilke Kriminaliteten ellers antages at være forhøjet, saaledes Graviditeten og Menstruationsperioden, ses

hos i øvrigt normale erfaringsmæssigt sjældnere Brandstiftelse. Det samme gælder om Seniliteten, som har sin kriminalistiske Betydning paa et andet Omraade.

Det er imidlertid hos de psykisk ikke fuldt normale Individier, at Brandstiftelse særligt har Interesse, idet man her møder dels de meget svage, dels de fjerne eller endog uforklarlige Motiver. Paa den ene Side bliver selv ganske svagt ulystbetonede Forestillinger til Motiv, fordi det moralske Hæmningsapparat svigter, paa den anden Side gør en Sammenknytning af heterogene Forestillinger, ofte vakte ved Drifter og Følelser, som Individet kun delvis er klar over, sig gældende paa en Maade, der sætter Hæmningsapparatet ud af Virksomhed. Det virkelige inderste Motiv til Brandstiftelsen bliver her med andre Ord et andet end det tilsyneladende, fordi den Jordbund, hvorfra det er skudt frem, er syg. Det er nemlig Individets Grundtilstand, hvad enten den forbigaaende eller blivende er sygeligt forandret, som betinger og forklarer Motivet, ligesom den bevirker, at det omsætter sig til Handling.

Ved en forbigaaende forandret Grundtilstand tænker jeg navnlig paa Rusen. Vel er det navnlig her Hæmningsapparatet, som er svækket, og man ser derfor navnlig under Rusen de »normale« Motiver: Berigelseshensynet og Vreden, som under sædvanlige Forhold holdes nede ved de moralske Forestillinger, gøre sig gældende; men man ser ogsaa her et Motiv, som »Lyst til at se Ild«, der ikke kan siges at høre til de »normale«, dukke frem. Nu skal jeg ikke her drøfte Spørgsmaalet om Rusens retslige Betydning; jeg har forhen hævdet og hævder endnu, at Bedømmelsen af den almindelige (ukomplicerede) Beruselses Indflydelse paa Tilregneligheden falder udenfor Lægens Omraade. Alene den Omstændighed, at Rusen kan være — og sikkert ogsaa ofte er — fremkaldt forsætligt for at vække Mod til Forbrydelsen, maa rejse Tvivl selv hos de mest inkarnerede lægelige Dogmatikere om Berettigelsen

til i alt Fald retslig at betragte den almindelige Rus som den hurtigt forløbende Intoxicationspsykose, den ifølge sin Ætiologi og Symptomatologi er. Dog maa jeg sige, at jeg paa Forhaand maatte nære Tvivl om, at det Individ, hos hvem der under Rusen dukker »Lyst til at se Ild« eller et andet fjerntliggende Motiv op, i ædru Tilstand var helt psykisk normal. Lige saavel som Rusen slipper det i øvrigt normale Individets Følelser og Tanker løs, saaledes bringer den ogsaa Tilbøjeligheder, som det psykisk abnorme Individ under almindelige Forhold kan holde nede, frem for Dagen og fremmer den sygelige Motivdannelse.

I Virkeligheden er en meget stor Del af Brandstifterne mere eller mindre psykisk abnorme, hvilket naturligvis ikke vil sige, at de alle var utilregnelige eller dog mindre tilregnelige i den begaaede Handling. Som nævnt var vel af de 24 Brandstiftere, jeg havde til Observation, kun 6 sindssyge. Men af de øvrige 18 havde 3 (1 Mand og 2 Kvinder) handlet under Pubertetens Indflydelse (Hjemlængsel — Utilfredshed med Pladsen) 1 under Rus (psykisk Smitte — Hævn), 3 var kroniske Alkoholister, af hvilke de to havde været berusede i Gerningens Øjeblik (»Lyst til at se Ild«), medens den 3die havde sat Ild paa for at komme i Forbedringshuset i Stedet for i en ham særlig forhadtt Tvangsarbejdsanstalt, 2 var udtalt medfødt degenerative Individuer (Samfundshad), 1 led af Hysteri (Vrede), 5 var aandssvage og 3 led af Neurastheni.

Noget lignende var Forholdet for de 100 Brandstiftere, som var til Retslægeraadets Bedømmelse. 3 (1 Mand og 2 Kvinder) havde handlet under Pubertetens Indflydelse, 5 (Mænd) under en Rus, 10 (Mænd) var kroniske Alkoholister, af hvilke 8 var berusede i Gerningens Øjeblik, 4 (2 Mænd og 2 Kvinder) var medfødt degenererede Individuer, 2 (Mænd) led af Epilepsi, 2 (1 Mand og 1 Kvinde) af Hysteri, 31 (24 Mænd og 7 Kvinder) var mere eller mindre aandssvage, og 6 (5 Mænd og 1 Kvinde) led af Neurastheni.

Af Tilfældene med varigt sygelig forandret Grundtilstand giver saavel Epilepsien som Hysterien og den medfødte psykiske Degeneration sig vistnok sjældnere Udslag i Brandstiftelse, i alt Fald, hvor det drejer sig om Individier, der i øvrigt har deres moralske Ballast saa nogenlunde i Behold, saa at de ikke uden videre lader deres opblussende Vrede eller indgroede Nag tage Magten fra sig. Men hvor den moralske Ballast ikke er særlig stor, idet Epilepsien f. Eks. er kompliceret med Karakterforandring eller Hysterien med nogen Imbecilitet, eller hvor Degenerationen væsentligt er af social — eller rettere anti-social — Natur, kan de paagældende Individier blive ret farlige for Almensikkerheden. Tilbøjeligheden til Brandstiftelse kan her blive vanemæssig i Kraft af de moralske Mangler.

Oftere sker det dog ved de psykisk abnorme (men altsaa ikke sindssyge) Individier, at Tilbøjeligheden til Brandstiftelse bliver vanemæssig i Kraft af den forhaandenværende psykiske Abnormitet. Der er 3 Kategorier af psykisk abnorme Individier, for hvilke dette særligt er Tilfældet: de aandssvage, de kroniske Alkoholister og de neurastheniske. For alle Kategorier, dog navnlig for de to sidstnævnte, gælder det, at Tilbøjeligheden til Brandstiftelse særlig kommer frem under Rusen med dens Slappelse af den habituelle moralske Hæmning.

Hos de aandssvage er — som Regel afhængigt af, men ikke altid proportionelt med Intelligensens ringe Udvikling — den moralske Hæmning habituelt svag, og man ser derfor ofte, at yderst ringe Motiver giver sig Udslag i Brandstiftelse, naar Affekter sætter de ulystbetonede Forestillinger i Bevægelse. Det er oftest ganske »normale« Motiver, særligt Vrede, ofte over rene Ubetydeligheder, der gør sig gældende. En ringe Tugtelse, en Irettesættelse, en øjeblikkelig Følelse af Ubehag bliver her Motiv. Og Udslaget kommer enten ganske eksplosionsagtigt, impulsivt uden Mellemtid mellem Indtryk og Handling, eller Forestillingen slaar sig ned hos den aandssvage som en hvi-

lende Suggestion, der efterhaanden og maaske umærkeligt for den paagældende selv, ofte gennem en Opsamling af ubehagelige Indtryk, vokser sig saa stærk, at den giver sig Udslag i Handling.

Jeg skal meddele to saadanne Tilfælde, jeg har haft til Observation:

I det ene var det en 20aarig Bondeknøs, født udenfor Ægteskab og vistnok med en Vagabond som Fader. Han skildredes fra Skolen som tankeløs, med Mangel paa Vilje og Evne til at overveje og med smaa aandelige Evner. Medens han 3 Aar i Forvejen tjente paa Lolland, havde han en Dag udset sig et Pæretre med moden Frugt. Da han kom om Aftenen for at tage Pærerne og strøg en Tændstik for at se, opdagede han, at Pærerne var plukkede; uden at betænke sig satte han den brændende Tændstik til Straa- taget paa det Hus, der stod lige op ad Pæretreet, og tændte Ild. Han blev saa anbragt paa Bøgildgaard i et Par Aar og kom derefter til at tjene paa en Gaard paa Kjellerupegnen. Her fik han en Aften en ubetydelig Irettesættelse (en »Stik- pille«) af Husmoderen, fordi han havde forsømt et Arbejde. Han gik straks ned, tog sit bedste Tøj paa og forlod Gaar- den. Han var saa vred, at han slog sin Pibe i Jorden, saa den knustes. Da han paa Vejen kom forbi et Skur, strøg han en Tændstik og satte Ild paa Taget; lidt senere, da han kom forbi en Købmands Ejendom, stak han Ild paa den, der nedbrændte, ligesom 2 Køer og en Kalv inde- brændte. Straks efter følte han sig træt og lagde sig ned paa en Mark, hvor han sov en Timestid; ellers vilde han have »fortsat med Brandstiftelserne for at slukke sin Vrede«. I Forhøret søgte han at opgive Hævnmotiv, men det viste sig, at han hverken kendte Købmanden eller Ejeren af Skuret. Blev erklæret udpræget aandssvag.

Den anden var en 18aarig Bondeknøs, avlet udenfor Ægteskab af en svagt begavet Moder og en drikfældig Fader. Han skildredes som flink og paapasselig, men meget ringe begavet og meget hidsig. Det angaves, at han

»længe kunde gemme paa en formentlig Uret«. Han havde 1½ Aar forud sat Ild paa sin Husbonds Gaard, der nedbrændte til Grunden, medens 17 Svin og 14 Faar indebrændte. Motivet til Brandstiftelsen var, at han 6 Uger i Forvejen havde faaet en Irettesættelse af sin Husbond; nu skulde han til at tærskes Rug, et Arbejde, han var ked af, da han tidligere ikke havde udført det til Husbondens Tilfredshed. Han afsonede 14 Maaneders Forbedringshusarbejde og fik saa Plads paa en Gaard paa Kjellerupegnen. Han havde 8 Dage før Brandstiftelsen haft en Lønkonflikt med Gaardens Inspektør og synes at have syslet med Tanker om at sætte Ild paa Gaarden. En Aften var han i Karlekamret sammen med Gaardens andre Karle og havde paaklædt lagt sig paa sin Seng. En af de andre Karle kastede sig i Løjer hen over Sengen. Han blev bleg af Vrede, rejste sig straks efter og gik ud og satte Ild paa Gaarden, hvis Udbygninger nedbrændte. Blev erklæret udpræget aandssvag.

Det skal tilføjes, at de aandssvages Brandstiftelser oftest sker i den fysiologisk disponerede Periode, som Puberteten repræsenterer, og at de her for sunde psykologisk gyldige Motiver — Hjemve, Utilfredshed med Pladsen — naturligvis særlig stærkt gør sig gældende hos aandssvage, for hvilke endog simpelt Ubehag ved det Arbejde, de skal udføre, er et gyldigt Motiv. Paa Grund af de aandssvages store Suggestibilitet bliver Hangen til Brandstiftelse, som jeg andetsteds (»Pubertetsforbrydelser«) har gjort opmærksom paa, her let vanemæssig. Ikke sjældent, og da navnlig, hvor den intellektuelle Svækkelses Grad ikke er saa særlig stor (Imbecile), ser man efter Alkoholnydelse Brandstiftelse, til Grund for hvilken der ikke kan paavises det ringeste Motiv eller kun et saa uklart Motiv som »Lyst til at se Ild«.

Hos de kroniske Alkoholister er der gennem Intoxikation fremkaldt en forholdsvis ringe Nedsættelse af Intelligensen, men en ofte betydelig Brutalisering af de altruistiske Følelser, hvilken nedsætter den moralske Hæm-

ning. Ondskabsfuldhed og Samfundshad giver her let Anledning til Brandstiftelse af Hævnfølelse (Vagabondbrande), og da Karakterforandringen er blivende, saa Aarsagen stadigt er til Stede, er der Betingelser for vane-mæssig Brandstiftelse. Ogsaa hos de kroniske Alkoholister sker Brandstiftelsen meget hyppigt under en Rus, og her møder vi atter Motivet »Lyst til at se Ild«.

Mest Interesse i kriminalpsykologisk Henseende frembyder vel Neurasthenien. Der er her som Regel hverken Svækkelse af Intelligensen eller egentlige moralske Mangler, men der har under Nervesystemets Svækkelse ofte dannet sig en Art tvangsmæssig Forbindelse mellem heterogene Forestillinger — et Fænomen, man navnlig møder ved den psykoseksuale Neurastheni — som bevirker, at Motivdannelsen bliver bunden. Den habituelle moralske Hæmning vil som Regel saavel under almindelige Forhold som under Rusen kunne holde de »normale« Motiver i Tømme, og de, om jeg saa maa sige, »bundne« Motiver vil som Regel aldrig komme frem uden Alkohols Indflydelse. Men bliver den neurastheniske beruset, tvinger Motiver, som han maaske slet ikke selv er klar over, sig frem til Daad.

Jeg skal anføre et saadant Tilfælde:

Det var en 36aarig Handelsagent M., som paa Foranledning af Justitsministeriet indlagdes her i Marts 1911 fra Vestre Fængsel i København, hvor han havde hensiddet i over 4 Aar, efter at han i Henhold til en Højesteretsdom var »taget i Forvaring«; han indlagdes, for at der gennem Observation kunde tilvejebringes »et sikrere Grundlag for Bedømmelsen af Muligheden for at opgive de trufne Sikkerhedsforanstaltninger«. Om hans Afstamning oplystes det, at Moderen havde været i høj Grad hysterisk, til Tider stærkt deprimeret, Faderen en svag Karakter med en meget stærk Seksualdrift. Han havde faaet en god Opdragelse, men var blevet noget forkælet, skildredes i øvrigt som velbegavet, musikalsk. Allerede ved 10—11 Aars Al-

deren begyndte hans Kønsliv at gøre sig stærkt gældende ved Masturbation, som han lærte af jævnaldrende Kammerater i samme Hus. Et Par Aar senere begyndte han at føle seksual Tilfredsstillelse ved, at han og Kammeraterne paaførte hinanden legemlig Smerte (ved Piskning og anden Mishandling) under Udøvelsen af Masturbationen. Han vedblev med ubehersket Masturbation, ogsaa efter at han fra 17Aars Alderen havde begyndt at søge seksual Tilfredsstillelse hos Kvinder, i Begyndelsen, da han følte sig noget nervøs, menneskesky og forlegen, hos prostituerede, senere ved kortere eller længere Forbindelser med Kvinder i forskellige Samfundslag. Efter hans egen Angivelse var hans Omgang med Kvinderne altid af særlig raffineret Art. Ofte masturberede han endog lige efter et normalt Samleje; gennem mange Aar masturberede han indtil 10—12 Gange ugentlig. Hans Perversitet viste sig ogsaa i hans Forhold til Kvinder, idet han jævnligt under Coitus tilføjede sig selv en mindre Læsion, som Stik o. a., der medførte Smerte, hvorved han opnaede en mere intens Lystfølelse.

Ved dette ubeherskede Driftsliv svækkedes hans Nervesystem i høj Grad. Han, der tidligere havde haft et lyst Sind, begyndte at lide af Livslede og Livstræthed og hengav sig for at stimulere sig til en overdreven Nydelse af spirituøse Drikke, mest bajersk Øl, Rom og Thepunche i Selskab med Svirebrødre paa Varieteer og Forlystelsesanstalter. Familien kunde alt fra 18Aars Alderen spore en kendelig Karakterforandring hos ham. Han blev blaseret, interesseløs, sjusket og ligegyldig; hans moralske Begreber svækkedes, og han blev tilbøjelig til at handle uden Refleksion efter tilfældig opdukkende Lyster. Han, der efter Konfirmationen var kommet i Manufaktur lære og efterhaanden var avanceret til Afdelingschef, begyndte at gøre Gæld for at tilfredsstille sine Lyster til Fornøjelser og Udskejelser, tog først Varer og senere Penge fra sine Principaler og blev 22 Aar gammel (i 1898) straffet første Gang for Tyveri og Bedrageri. Han ernærede sig saa i nogle

Aar dels som Handelsagent, dels som Kelner i Udlandet, hvor han flakkede meget om, gjorde sig i en tysk By skyldig i Bedrageri, ligesom han herhjemme et Par Gange straffedes for denne Forbrydelse. Det syntes, som om han i det omflakkende Liv med dets Jagen efter nye Indtryk til Dels søgte ny Purring for sit svækkede Nervesystem. Det er en Selvfølge, at han ogsaa i Tyskland fortsatte sin Stimulation med Spiritus; en Tid skal han endog have anvendt subkutane Indsprøjtninger af Eau de Cologne. Efter Hjemkomsten til Danmark 1902 ekscederede han -- som bl. a. ogsaa havde paadraget sig Syfilis -- i enorm Grad, dels med Kvinder, dels ved Masturbation, ved Drik og Svir, og saa kom Brandstiftelserne. Han, der ved sin Hjemkomst fra Tyskland ^{20/8} 1902 havde faaet Ansættelse hos et københavnsk Firma som Agent i Belysningsartikler, gjorde sig i Tiden fra den ^{22/9} til den ^{14/10} 1902 skyldig i en Række Brandstiftelser (c. 20 fuldbyrdede eller forsøgte) i København, Fredericia, Kolding og Esbjerg; Materialet var Pakkasser, Lysthuse, Skure, Stakitter, Møbler o. l. Han anholdtes i Esbjerg d. ^{11/10} 1902 og idømtes, efter at det kgl. Sundhedskollegium havde udtalt, at han i ædru Tilstand ikke kunde karakteriseres som virkelig sindssyg, men at han i stærkt beruset Tilstand var en almenfarlig Person, ved Højesteret under Hensyntagen til Straffelovens § 39 Forbedringshusarbejde i 3 Aar*). Han løslodes efter endt Straf d. ^{3/11} 1905 og fik atter en Plads som Handelsagent. Men allerede d. ^{23/5} 1906 forsøgte han igen Ildpaasættelse et Sted i Kjøbenhavn, og dette gentog sig 3 Steder Natten mellem d. ^{15/6} og ^{16/6}. Han blev kort efter anholdt, indlagt til Observation paa Kommunehospitalet, hvis Overlæge erklærede ham for et neuropatisk Individ, lidende af Hovedpine, Søvnløshed, natlig Angst etc., der havde været forbigaaende sindssyg under Brandstiftelserne;

*) Højesteretstidende 1902, Side 233, Ugeskrift for Retsvæsen 1902 B Side 275.

han blev ved Højesterets Dom af ⁵/₁₂ 1906 fritaget for Straf under Anvendelse af Straffelovens § 38^{2. Stk.*}). Det skal tilføjes, at han, der alt i Esbjerg Arrest havde gjort flere Selvmordsforsøg og efter egen Angivelse dér havde været helt »hysterisk«, ogsaa i Københavns Arrest gjorde Tilløb til Hængning, ligesom han en Dag i Forhøret gjorde et »ganske sindsforvirret« Indtryk. Hvad nu hans psykiske Tilstand under Brandstiftelsen angaar, da oplystes det, at han alt, før han i April 1902 rejste til Tyskland, havde mærket, at han ved Beruselse blev paavirket paa en usædvanlig Maade, blev urolig og fik Lyst til at strejfe planløst omkring og foretage umotiverede, helst opsigtsvækkende Handlinger; saaledes øvede han en Nat i Sommeren 1901 i Odense en Del Hærværk i Haver. Det er oplyst, at han den Nat (mellem d. ²²/₉ og ²³/₉ 1902), da han udførte sin første Brandstiftelse (i København), havde turet om i Danselokaler og hos offentlige Fruentimmer og var stærkt beruset. Han følte da — efter at være blevet afvist af forskellige prostituerede — »Trang til noget«, som kunde vække »Opsigt, Aktivitet og Uro«. Da forskelligt Hærværk (Fjernelse af nogle Skilte, Trækruder o. l.) ikke havde kunnet tilfredsstille hans »Trang«, dukkede for første Gang Tanken om Ildspaaættelse op hos ham, og »drevet af en uimodstaaelig Drift løb han som et vildt Dyr gennem Gaderne«. Efter at have afsøgt forskellige Gaarde fandt han nogle Kasser med Hø, som han antændte, hvorefter han alarmerede Brandvæsenet. Den ene Brandstiftelse bragte ham ikke Tilfredsstillelse, og først efter at han yderligere havde sat Ild paa 2 Steder, kom der »en Art sjælelig Mattelse« over ham, og han gik hjem. De følgende Brandstiftelser udførte han aldeles vanemæssigt, naar han var bleven beruset og havde mistet Herredømmet over sig selv. At en utilfredsstillet Seksual-

*) Højesteretstidende 1906 Side 630, Ugeskrift for Retsvæsen 1907 A Side 107.

drift havde været til Stede hver Gang, han havde udført en Brandstiftelse, kunde selvfølgelig ikke paavises ud af de 5—10 Aar gamle Forhør, der naturligvis ikke havde haft Opmærksomheden henvendt paa dette Punkt, men var i alt Fald antageligt ved hans stærkt fremtrædende Seksualdrift og Erfaringen om Alkoholens stimulerende Virkning paa Seksualdriften. Dog lykkedes det at udrede, at han, da han Natten til d. ²³/₅ 1906 vendte hjem efter et mislykket Brandstiftelsesforsøg, maatte masturbere 2 Gange for at tilfredsstille sin Uro, at han om Morgenen d. ¹⁵/₆ 1906, før han tændte Ild 3 Steder i København, drev om paa Gaden, »oprindeligt i den Hensigt at faa Samleje med en Kvinde«, og at hans Lyst til Samleje med en Kvinde, der havde lovet at gaa med ham Natten mellem den ²⁷/₉ og ²⁸/₉ 1902 i Kolding, pludseligt forvandlede til Lyst til Brandstiftelse, da han i nogen Tid forgæves havde ventet paa den paagældende Kvinde.

Uden iøvrigt at gaa nærmere ind paa hans Brandstiftelser skal jeg blot gøre opmærksom paa, at han altid tændte Ild paa værdiløse Ting og jævnlig selv alarmerede Brandvæsenet, og at han Dagen efter, naar han var blevet ædru, godt indsaa det forkerte i sin Adfærd, men at han om Aftenen, naar han havde nydt Spiritus, ikke kunde lade være med at give efter for en tvangsmæssig Lyst til at tænde Ild.

Under det over 4 Aar varende Ophold i Vestre Fængsel var han i Begyndelsen slap og viljeløs, masturberede stærkt. Efterhaanden forbedredes hans Tilstand ved metodisk Arbejde og psykisk Behandling, han fik mere Herredømme over sig selv og begyndte at se paa sig selv og sin Adfærd ogsaa fra Samfundets Standpunkt.

Under et 8 Maaneders Ophold i Sindssygehospitalet i Viborg bedredes hans Neurastheni yderligere, og efter at jeg havde afgivet Erklæring, der konkluderede i, at »det var en seksual Neurastheni, der med Alkohol som hjælpende Moment havde gjort ham til Forbryder, og at han for Fremtiden

burde afholde sig fra Alkohol, men at det var vigtigere endnu, at der fremskaffedes Garanti for, at han kom til at leve under saa rolige og regelmæssige Forhold, at hans Neurastheni, der var det primære Aarsagsmoment, ikke skulde blusse op igen«, blev Sikkerhedsforanstaltningerne mod ham hævet, og han blev den $8/12$ 1911 udskrevet.

Det var Meningen, at han skulde rejse til en Søster i England, der havde lovet at tage sig af ham. Men der viste sig at være Vanskeligheder ved Rejsen, og han blev derfor — meget imod mit Ønske — foreløbigt anbragt i et Pensionat i København og fik Beskæftigelse paa Fængsels-hjælpens Kontor, ligesom han gik ind i en Afholdsforening. København er imidlertid ikke noget heldigt Opholdssted for en seksual Neurastheniker, og han lærte da ogsaa kort efter Udskrivningen herfra gennem en Ægteskabsannonce en Husholderske C. at kende, og der udviklede sig hurtigt et kønsligt Forhold imellem dem. Det afbrødes, da han i Sommeren 1912 rejste til London, men blev optaget igen, da han — efter Svogerens Fallit — i November 1912 kom tilbage til København. Han havde Samleje med hende et Par Gange om Ugen — sidste Gang den $23/5$ 1913 og to Dage forinden; i Reglen synes det at have drejet sig om oralt Samleje, men de havde dog ogsaa normalt Samleje. Imidlertid havde han ogsaa snart efter Hjemkomsten, i Begyndelsen af 1913, faaet sig en anden og yngre Kæreste J. Hun tilbragte gennemsnitligt 5 Nætter om Ugen hos ham, og de havde hyppigt Samleje 2 Gange hver Nat. Samlejerne skete paa normal Maade, men Kæresten skildrede ham som en meget lidenskabelig Natur.

Henimod Slutningen af 1912 brød han — der i øvrigt ernærede sig som Agent for et Gasglødenefirma — sit Afholdsløfte og begyndte at nyde Spiritus, oftest Porter, af hvilke han, naar han var ude med Kæresten, nød 4—5 Stykker.

Den $1/6$ 1913 mellem Kl. 2 og 3 om Morgenen blev der opdaget Ildløs i noget Træuld i en Æggekasse, som

henstod i Mellembygningen til en Ejendom paa Nørrebro. Politiet, der kom til Stede, fandt M. i beruset Tilstand paa et Pissoir i Ejendommens Gaard. Han blev anholdt, men nægtede at have paasat Ilden; han var kun gaaet ind i Ejendommen for at lade sit Vand, angav at have søgt ud paa Nørrebro for at besøge sin Kæreste, der boede i Nærheden af Brandstedet. Imidlertid var han kommet i Tanker om, at hvis han besøgte hende, blev han Natten over og sov til langt op ad Dagen, hvorved denne — en Søndag — vilde være spildt. Han havde tilbragt 5 Nætter i sidste Uge hos hende, deriblandt sidste Nat. »Fornuften sejrede over Sanseligheden«, og han havde bestemt sig til at gaa hjem. Om Aftenen havde han været inde i en Beværtning til Kl. 10^{1/2}, derpaa i en anden til Kl. 12^{3/4} og havde nydt 4—5 Genstande. Sidste Sted havde han truffet en Kvinde og havde fulgt hende til Nørrebro, men ikke haft Samleje med hende. — Han nægtede, men blev paa Indicider dømt efter Straffelovens § 38^{2. Stk.}.

Det andet Tilfælde jeg skal nævne, angik en 23aarig Handelskommis, som blev anholdt tidligt om Morgenen d. 17/5 1915 under en Ildebrand paa Hjørnet af Gothersgade og Kronprinsessegade i København, hvor han deltog i Slukningsarbejdet. Der havde i København i Tiden fra 26/10 1914 til 17/5 1915 været en hel Række uopklarede Brande, og Politiets Opmærksomhed var derfor vaagen. Den anholdte tilstod straks at have forårsaget Branden. Han havde været til Fødselsdagsgilde og faaet noget Vin, Øl og Kognak, var fra Selskabet kørt til Raadhuspladsen med en 21aarig ung Pige, som han var meget optaget af. Efter at have forladt det øvrige Selskab gik han ind i Panoptikonkafeen, hvor han nød 2 Whiskysjusser og en Porter. Kl. 1^{1/2} gik han derfra og drev om for at træffe et eller andet Pigebarn. Efter forgæves Forsøg herpaa tændte han Ild.

Han tilstod i Forhøret hurtigt, at han havde paasat 24 andre Brande, ofte 2—3 paa én Nat, viste sig at have

en fuldkommen god Hukommelse og kunde under Paavisningen give alle nødvendige Oplysninger. Som Regel havde han tændt Ild i gamle Pakkasser, Hø, gamle Maatter, Papir o. l. under Trappegange eller i Kældere, sjældnere paa Lofler eller i Porte. Der havde flere Gange været alvorlig Fare for Menneskeliv. En enkelt Gang, da han havde tændt Ild i en tom Lejlighed under Forældrenes Bolig, havde han selv allarmeret Brandvæsenet. Ellers var han som Regel gaaet sin Vej, naar han havde sat Ild paa, og havde ikke bekymret sig om Følgerne.

Det oplystes, at han ansaas for mindre vel begavet. Han havde i 14Aars Alderen haft Blegspot og havde desuden en Skævhed i Ryggen. Forældrene ansaa ham for »noget nervøs«, medens Principalerne skildrede ham som »nervøs, stundesløs, forfjamsket«. I Skolen havde han intet paafaldende frembudt, han havde faaet mg saavel i Kundskab som i Opførsel.

Han var stærkt interesseret i Krigen. Tilstanden syntes ham ved Krigens Udbrud frygtelig. Han mente at maatte nyde Livet med det samme, inden vi blev draget ind i Krigen. Fra August 1914 begyndte han derfor at drikke Whisky i betydelig større Omfang end før, havde ogsaa ret god Lejlighed dertil, idet han var Reservebuffist et Par Aftener ugentligt hos en Onkel, der var Restauratør. Han nød ikke Spiritus om Dagen, men drak et Par Gange om Ugen 3—4 »Whiskysjusser« om Aftenen.

Om hans kønslige Forhold oplystes, at han fra sit 18. Aar i 2¹/₂ Aar havde været forlovet, men Forlovelsen blev hævet, da han en Tid var arbejdsløs. Han havde ikke Samleje med sin Kæreste; derimod havde han første Gang Samleje i 16—17 Aars Alderen med en tilfældig Pige og senere 4—5 Gange om Aaret. Trods en, som det syntes, ret stærk Kønssdrift havde han aldrig masturberet, og han havde ingen perverse eller homoseksuelle Tilbøjeligheder. I det sidste halve Aar, i hvilket han havde begaaet Brandstiftelserne, havde han haft Samleje 3 Gange.

Om Brandstiftelserne fortalte han forøvrigt i Forhørene følgende: Det var, naar han havde faaet rigelig Spiritus (Whisky), at han havde sat Ild paa — altid om Natten. Han havde ved sine Nattevandringer stadigt haft til Formaal at træffe sammen med Kvinder, men havde — som nævnt — kun 3 Gange i sidste Halvaar været hjemme hos løsagtige Kvinder og haft Samleje. Han havde som Regel, naar han var ude, tiltalt Kvinder, som han mødte, men havde kun sjældent Raad til at gaa med dem hjem. Naar han ikke kunde skaffe sig Samleje, følte han, at »der maatte gøres noget«, og han tændte som Regel efter nogen Vaklen Ild og gik derpaa roligt hjem uden at se Branden. Han mente ikke at have haft Sædafgang under Ildspaa-sættelserne, men vel Erektion. Som Regel følte han sig beroliget ved Ildspaa-sættelserne, men vidste ikke, om det var Bevidstheden om at have paasat Ilden, der beroligede ham. Han havde ingen Lyst til at se Sprøjterne komme og ventede ikke for at se, om Ilden havde fænget, havde heller ingen særlig Tilfredsstillelse ved at se Ilden. Han var ofte inde i forskellige Ejendomme, inden han fandt et Sted, der egnede sig til Ildspaa-sættelse. Men han fandt altid, naar han var i Stemning til at sætte Ild paa, et egnet Sted og udførte saa sit Forsæt. Han havde Forstaaelsen af, at Ildspaa-sættelserne stod i Forbindelse med hans Sanselighed.

Nogen Paavisning af Sammenhængen: Spiritus — seksuel Opstemning — Brandstiftelse kunde naturligvis ikke paavises i hvert enkelt Tilfælde, men det oplystes dog, at han, Aftenen før han næstsidste Gang (d. $\frac{2}{5}$ 1915) havde begaaet 3 alvorlige Brandstiftelser, havde holdt Fødselsdag paa Beværtning, og at han Aftenen før han tredje sidste Gang (d. $\frac{21}{4}$) ligeledes havde begaaet 3 Brandstiftelser, havde været til Fødselsdag hos en Onkel og senere paa Beværtning. Da han gik derfra, traf han ved 2-Tiden ved Frihedsstøtten et Pigebarn, som han fulgte til Eng-havevej, hvor de opholdt sig en Timestid i en Gadedør,

men ikke havde Samleje. Han søgte derpaa at faa fat i forskellige Piger, men manglede Driftskapital, idet han kun havde 1 Krone.

Han var indlagt til Observation paa Kommunehospitalet, og Sagen forelagdes Retslægeraadet, som d. 16/10 1915 udtalte, at »Arrestanten er et i ikke ringe Grad nervøst Individ, hos hvem der ved Alkolholnydelse vækkes en ved hans nervøse Grundtilstand sygelig betinget Hang til Brandstiftelse. Han har i Gerningens Øjeblik ikke været sindsygt, men han har vanskeligere end det i øvrigt normale Menneske under samme Forhold kunnet modstaa den forbryderske Tilskyndelse*). Han idømtes under Hensyntagen til Straffelovens § 39 Forbedringshusarbejde i 6 Aar.

Naar det i øvrigt ved Tilfælde af vanemæssig Brandstiftelse ikke er let at paavise Sammenhængen mellem seksual Opstemning og Brandstiftelse, er Grunden vistnok ofte den, at Forhørsdommeren ikke har haft sin Opmærksomhed henvendt paa dette Forhold, og at Undersøgelsen, naar den senere rettes derimod, giver et usikkert eller negativt Resultat, fordi Brandstiftelsen ligger saa langt tilbage i Tiden, at Brandstifterens psykiske Tilstand i Tiden lige forud daarligt kan oplyses.

Jeg skal dog anføre endnu et Tilfælde, hvor det seksuale Motiv i alt Fald var sandsynligt. I 1913 var her til Observation en 19aarig Tjenestekarl, som d. 1/3 1913 havde søgt at sætte Ild paa sin Husbonds Gaard i B. Under Forhørene tilstod han, at han i Sommeren og Efteraaret 1912, medens han var Landvæsenselev i T., havde begaaet 3 Brandstiftelser, og at han ligeledes tidligere havde begaaet 2 Brandstiftelser i B., ligesom at han i andre 5 Tilfælde (2 Gange i T. og 3 Gange i B.) havde haft til Hensigt at sætte Ild paa, men hver Gang var bleven forhindret ved, at der var kommen Folk til.

Farfaderen var en Original, Faderen drikfældig. Selv var han ikke stærkt begavet, noget overspændt. 14 Aar

*) Retslægeraadets Aarsberetning for 1915, S. 114—118.

gammel blev han Landvæsenselev og begyndte hurtigt at skeje ud i kønslig Henseende, stod saaledes alt fra 14—15Aars Alderen i kønsligt Forhold til Piger i alle de Pladser, han havde. Fra 16Aars Alderen begyndte han paa Misbrug af Spiritus, mest ved Gilder og Forlystelser. Under alt dette var han blevet stærkt neurasthenisk.

Hvad hans Forhold forud for de forskellige Brandstiftelser angaar, var det oplyst, at han før 1ste Brandstiftelse i T. havde spadseret $\frac{1}{2}$ Times Tid med en Pige, at han umiddelbart før 2den Brandstiftelse i T., da han kom fra Bal, hvor han havde haft Samleje med en Pige, havde gemt sig i en Have for at se, hvem der fulgte Pigen hjem, at han før 3die Brandstiftelse i T. i Stationsbyen 3 Timer havde været sammen med en Pige fra Hotellet, og at han umiddelbart før 2den Brandstiftelse i B. efter først at have været til Skovgilde og derefter i H. Kro forgæves havde søgt at faa fat i en Pige, som han havde truffet tidligere paa Aftenen. Ogsaa i et af de Tilfælde, hvor han i T. maatte opgive sin Tanke om at sætte Ild paa, havde han lige fulgt sin Pige hjem. Ved 1ste Brandstiftelse i B. havde han holdt sig hjemme om Aftenen, og Lysten til at stikke Ild paa kom over ham, medens han var gaaet ud for at forrette sin Nødtørft. Ej heller forud for 3die og sidste Brandstiftelse i B. vidstes han at have været sammen med Kvinder; men han havde været til Skovgilde og der nydt »et Par Snapse, et Par Bajere og vistnok 2 Kaffeponche«, han var efter sin egen Udtalelse »oppe i Humøret«.

Men netop hos neurastheniske er det heller ikke nødvendigt, at de 2 Motiver: seksual Opstemning og Beruselse altid er til Stede, for at Brandstiftelse kan komme i Gang. Trangen til Brandstiftelse er efterhaanden i Kraft af Neurasthenien blevet tvangsmæssig, og den Pirring af Seksualorganernes Nerver, som Trangen til Defækation ikke sjældent medfører, eller Opstemningen ved Alkoholnydelse kan blive et efter Omstændighederne fuldt gyldigt Motiv.

Medens der i det førstnævnte af de 3 Tilfælde maatte siges at ligge en egentlig Psychopathia sexualis, en seksual Hyperæsthesi med sadistisk Farve, til Grund, angik de to sidste Tilfælde simple Neurasthenikere, af hvilke dog den ene efter Angivelse havde en stærk, men kun sjældent tilfredsstillet Seksualdrift, medens den anden ved tidligere Udskejelser syntes at været blevet seksual hyperæsthetisk.

Teorien om det seksuale, eller om man vil det erotiske, Motiv som Grundlag for Brandstiftelse er ikke af helt ny Dato. *Joseph Häuseler* er vistnok den første, som i 1826 har henledt Opmærksomheden paa Forholdet mellem Brandstiftelser og Seksualsystemet. Den særlige Lys- eller Ildhunger, som skulde ligge til Grund for Brandstiftelse, mener han, hidrører fra en Ophobning af venøst Blod i Partiet om Øjennerverne, som skulde være særlig stærk under Pubertetsudviklingen, naar det arterielle Blod strømmer mod Kønsorganerne. *Iwan Bloch*, der anser det for sikkert, at der almindeligvis ligger en sadistisk Drift, en seksuelt betonet Ødelæggelseslyst, til Grund for den umotiverede Tilbøjelighed til Brandstiftelse, som særligt optræder i Pubertetsaarene, hævder en noget anden Teori. Han minder om den røde Farves Betydning i Menneskets vita sexualis og mener, at denne Omstændighed gør det klart, at »ved Siden af Ødelæggelseslysten i sig ogsaa Synet af og Forestillingen om Ildens mørkerøde Glød over en seksuelt pirrende Virkning paa lignende Maade, som Synet af de røde Legemsdele ved Flagellationen eller det flydende Blod ved sadistiske Læsioner gør det«.

Det maa i alt Fald betragtes som givet, at den utilfredsstillede Seksualtrang eller maaske rettere den Tilfredsstillelse søgende kan være Aarsag til Brandstiftelse. At det sker fuldt saa ofte som *Wulffen* mener, er jeg ikke sikker paa. Han regner nemlig i alt væsentligt alle Brandstiftelser i Puberteten for seksuelt betingede. Ganske vist har jeg til Observation haft en i øvrigt ganske sund 16aarig Bondeknøs, som var ulykkelig forelsket i Husbondens

14aarige Datter og af Fortvivlelse over ikke at kunne komme af Pladsen efter en søvnløs Nat satte Ild paa Gaarden — uden at tage Hensyn til, at den elskede, der var inde i Kostalden for at malke, nær var brændt inde. Men det er dog utvivlsomt, at en meget stor Del af de i Pubertetsalderen af i øvrigt sunde begaaede Brandstiftelser skyldes Hjemvé (Sorg) og ikke har noget med Seksualiteten at gøre.

Men paa den anden Side er jeg overbevist om, at det seksuale Motiv i Virkeligheden er til Stede langt oftere, end man i alt Fald hidtil har troet. Men den paagældende selv er utvivlsomt ofte uklar om de Følelser, der har rørt sig i ham, og angiver derfor et andet Motiv. Jeg skal saaledes nævne et Tilfælde, hvor en 25aarig Karl efter at have beruset sig søgte at komme ind til en Pige, i hvem han var forelsket. Da han afvistes, satte han Ild paa Pigens Husbonds Gaard for at »hævne sig paa hende«, derefter paa en anden Gaard »for at give Pigen noget at tænke paa«, og endelig paa en tredje Gaard, »fordi han var saa ulykkelig, at han maatte give sig Luft ved en eller anden fortvivlet Handling« (Retslægeraadets Beretning 1909—10, S. 59—61). Jeg skal blot fremhæve, at den rent ubestemte »Lyst til at se Ild« angives som Motiv af adskillige berusede, særligt saadanne, som er kroniske Alkoholister, og af særdeles mange aandssvage (i lettere eller sværere Grad) under Puberteten. Og naar man tager i Betragtning, at Beruselsen i ikke ringe Grad stimulerer Seksualdriften, at kroniske Alkoholister særligt under Beruselse jævnligt begaar Sædelighedsforbrydelser, at den vaagnende Seksualdrift i Puberteten hyppig giver sig Udslag i Sædelighedsforbrydelse saavel hos i øvrigt normale som ganske særligt hos aandssvage, bliver Sammenhængen mellem Seksualdriften og »Lysten til at se Ild« ret plausibel. At Børns »Lyst til at se Ild«, hvor den ikke skyldes Leg, ogsaa kan staa i Forbindelse med en tidlig Vaagnen af Seksualdriften, er muligt; det er jo ved Børnelægernes

Erfaring tilstrækkeligt bevist, at Seksualdriften kan gøre sig gældende meget tidligt i Livet.

Uden iøvrigt at gaa nærmere ind paa de tidligere nævnte Teorier om Forholdet mellem Seksualdriften og Brandstiftelser skal jeg blot anføre, at det, selv hvor »Lysten til at se Ild« angives som Motiv, ingenlunde altid synes at dreje sig om en Lyst til at se »Blus«, om en »Ildhunger«. I det ene af mine ovennævnte Tilfælde (Kommis'en) blev Brandstifteren slet ikke og saa det brænde, og i det andet (Handelsagenten) syntes det mere at dreje sig om Fremskaffelse af Aktivitet (Uro, Bevægelse, Larm). At ogsaa Ødelæggelsesmomentet spiller en Rolle, er sandsynligt. M.s indledende Forbrydelse var jo ogsaa Hærværk. Hos ham var i alt Fald i Betragtning af hans seksuall bevægede Ungdom det sadistiske Moment i Brandstiftelsen uomtvisteligt. Og tager man i Betragtning, at Sadismens væsentligste Grundelement nok saa meget som Grusomhedstrangen er Følelsen af Herskermagt — Modsætningen til Masochismens »Laden sig beherske« — naar vi til det Moment i Brandstiftelsestrangen, som — saavidt jeg ved — først *Goll* (i sin Analyse af Forbryderen Jens Nielsen) har fremhævet: Magtfølelsen, den svages Følelse af, at her er han Herre.

Den Lethed, hvormed selv den svageste paa en Maade kan gøre sig til Herre over store Værdier, blot han har en Tændstik i sin Haand, er et Moment, der ikke maa overses ved Brandstiftelsestrangen. Den forklarer kun delvis den seksuale Brandstiftelse, men den forbinder den med Brandstiftelser af Hævntørst, Vrede eller endog kun Ubehag og giver Forstaaelsen af, hvorfor Vredesmotivet saa hyppigt og navnlig hos intellektuelt lavtstillede (aandssvage og Alkoholister) netop giver sig Udslag i Brandstiftelse og ikke i Vold eller Hærværk.

Det er naturligt, at den moderne seksualpsykologiske Bevægelse ogsaa har bestræbt sig for at løse Spørgsmaalet om Sammenhængen mellem Seksualdriften og Tilbøjeligheden

til Brandstiftelse gennem Psykoanalyse. Jeg skal her ikke gaa nærmere ind paa denne moderne Bevægelse indenfor Psykiatrien, men blot fremhæve, at de to Hovedsætninger i Wienerlægen *Freuds Lære* er: 1) »De sjælelige Processer er i og for sig ubevidste, og de bevidste er kun enkelte Akter og Dele af hele Sjælelivet«; 2) »Driftsbestræbelser, som man kun i snævrere som i videre Forstand kan betegne som seksuale, spiller en ualmindelig stor og hidtil ikke tilstrækkeligt vurderet Rolle i Nerve- og Sindssygdommenes Patogenese; ja mere endnu: de samme seksuale Bestræbelser yder Bidrag, der ikke maa undervurderes, til Menneskeandens højeste kulturelle, kunstneriske og sociale Frembringelser«.

Medens man for ikke særlig mange Aar siden var tilbøjelig til at ville aflede alle Sindssygdomme af somatiske Aarsager (Intoksikation — Infektion), har der i de senere Aar gjort sig en Bestræbelse gældende for at ville betragte en stor Mængde Sindssygdomme som psykogene. Særligt har dette været Tilfældet for Sindssygdommene paa hysterisk Basis, men i øvrigt ogsaa for adskillige andre. De paagældende skulde som Regel tidligt i Livet have været Genstand for et psykisk Trauma, oververvejende af seksual Natur, hvis Virkninger har udviklet sig i det ubevidste Liv og dannet et helt System af følelsesbetonede Forestillinger, som sædvanligvis holdes nede af det bevidste Liv, saa at de kun giver sig Udslag i Drømme. En Sindssygdom skulde opstaa ved, at disse fra Bevidstheden fortrængte Komplekser vilde søge at slippe ud fra deres Tilværelse i Underbevidstheden ofte i systematiseret Form. Foreløbigt har denne Theori givet Anledning til en hel ny Form for Sindssygebehandling, idet Terapien ved de psykogene Sindssygdomme skulde gaa ud paa at gennemarbejde de syges psykiske Indhold for at bringe Komplekserne over i Overbevidstheden og saaledes hjælpe dem til at slippe ud. I øvrigt skal jeg ikke her nærmere gaa ind paa Psykoanalysen, hvis Betydning for Kriminalpsykologien og da navn-

lig for Forstaaelsen af Seksualdriftens Indflydelse paa Kriminaliteten ikke maa undervurderes.

Det er muligt, at den ikke alene vil kunne bringe mere Lys over de egentlige psykoseksuale Perversioner, til Grund for hvilke der — hvad jeg bl. a. oftere har fremhævet — jævnlige kan paavises et uheldigt seksuelt Indtryk, der paa et for Perversionens Opstaaen gunstigt Tidspunkt har ramt Individet, — og om Dispositionens Betydning som Grundlag saavel for Opstaaelsen af psykogen Sindssygdom som for Sammenknytningen mellem seksuale og heterogene Forestillinger kan der næppe disputeres. Det er da rimeligt, at ogsaa Spørgsmaalet om Forholdet mellem Seksualdriften og Brandstiftelsen er taget op af Psykoanalysen. En af *Freuds* Elever, *Schmid*, har da ogsaa allerede skrevet en Afhandling om Brandstiftelsens Psykologi, hvori han forklarer Brandstiftelsen som »en regressiv Symbolhandling, som ved et archaisk og derfor værdiløst Sublimeringsforsøg udløser den stedse forhaandenværende Libido«. Nogen forstaaelig Forklaring af Forholdet giver dette Resultat dog ikke. At Libido seksualis »stedse er forhaanden« — dog vel i vekslende Grad — ved vi jo, men det maa da være en Beroligelse, at den ikke under almindelige Forhold, men kun hos psykisk ikke fuldt normale Individer (aandssvage, kroniske Alkoholister, Neurasthenikere) og tilmed kun paa Tidspunkter, hvor den psykiske Modstandskraft som Regel er ringe (Pubertet — Beruselse), giver sig Udslag i Brandstiftelse.

Imidlertid har *Freud* utvivlsomt Ret i, at Seksualdriften spiller en langt større Rolle i Menneskets ubevidste Liv, end man hidtil har troet. Enhver Kriminalpsykolog, som gaar lidt til Bunds i sine Undersøgelser, vil gøre den Erfaring, et Seksualdriften, som den mægtige Faktor den er i Menneskelivet, spiller en — direkte eller indirekte — Rolle for mange Forbrydelser, der tilsyneladende ligger den fjernt. Og det er ingenlunde hen i Vejret, naar man

har foreslaaet Kastration ikke blot for forskellige Sædelighedsforbrydere, men ogsaa for mange andre Forbrydere, der trænger til at faa deres »forbryderske Energi« svækket.

Hvis jeg skulde gøre opmærksom paa, hvilken Vejledning det, der ovenfor er sagt om Brandstiftelsens Motiver, kunde give den praktiske Strafferet, vilde jeg udtale følgende:

Der findes intet Motiv til Brandstiftelse — ikke engang Berigelsesmotivet — som i sig udelukker Gerningsmandens psykiske Abnormitet, men paa den anden Side findes der næppe noget Motiv, der er bevisende for denne. Brandstiftelsen er vistnok den Forbrydelse, som hyppigst af alle begaas af psykisk abnorme Individuer, ikke just af sindssyge, men mere af saadanne, som helt (udpræget aandssvage) eller delvis (psykiske Undermaalere) paa Grund af en forbigaaende (Pubertet — Beruselse) eller habituel Tilstand (let Aandssvaghed, ikke med Sindssygdom, kompliceret Epilepsi eller Hysteri, Neurastheni, medfødt psykisk Degeneration) har formindsket Modstandskraft overfor forbryderske Impulser. Man træffer hos disse de samme Motiver som hos normale Mennesker, men man træffer ogsaa fjerntliggende, svage og besynderlige Motiver.

Hvor der er Mistanke om, at Forbryderen er psykisk abnorm — og nogen Vejledning vil ved Siden af andre Forhold Motivets Beskaffenhed altid kunne give, — bør der fordres Lægeskøn, idet den ved Lægeundersøgelsen forefundne Abnormitet vil kunne give Vejledning ikke blot til Fastsættelsen af Strafbarhedsgraden, men ogsaa til Bestemmelsen af Repressionen. Thi maaske med Undtagelse af visse Sædelighedsforbrydelser (f. Eks. Exhibition) er der ingen Forbrydelse, der i den Grad som Brandstiftelse er tilbøjelig til at blive vanemæssig, naar det drejer

sig om psykisk abnorme Individier. Jeg har tidligere («Pubertetsforbrydelser»^{*)}) udviklet dette nærmere for de aandsvages Vedkommende, hvor Brandstiftelsestilbøjeligheden giver sig første Udslag under Puberteten, og jeg har set fuldgyldige Beviser paa, at hverken Tvangsopdragelse eller Straf her virker, idet her som ved Psychopathia sexualis Brandstiftelse ved seksuelt Motiv let bliver tvangsmæssig og ved alle andre Motiver vanemæssig. Det samme maa siges at være Tilfældet hos Neurasthenikere, hvis Lidelse er opstaaet paa seksuelt Grundlag, og selv hvor de opstaaede psykoseksuale Forestillinger ikke er af udpræget sadistisk Natur, er der hos Neurasthenikere, som en Gang — og da som Regel under en Rus — har gjort sig skyldige i Brandstiftelse med seksuelt Motiv, overvældende Fare for, at en ny Rus skal bringe Brandstiftelsestilbøjeligheden frem igen, idet den altid tilstedeværende primus motor — Seksualdriften — ved Alkohol faar den Stimulation, der er nødvendig, for at den habituelle moralske Hæmning kan overvindes. Og Neurasthenien opstaar meget ofte paa seksuelt Grundlag, ligesom det slappe Nervesystem frister Neurasthenikeren til Alkoholnydelse. Mindre Fare for vanemæssig Brandstiftelse med seksuelt Motiv er der maa- ske for de kroniske Alkoholisters Vedkommende, idet Seksualdriften som Regel hos de kroniske Alkoholister habituelt nærmest er nedsat og først — men vistnok paradoksalt stærkt — gør sig gældende under Beruselsen. Men hele den ved vanemæssigt Alkoholmisbrug fremkaldte psykiske Svækkelse og Brutalisering er i sig saa stærk, at en vanemæssig Brandstiftelsestilbøjelighed — ogsaa uden seksuelt Motiv — let bliver Følgen, hver Gang Rusen sløver Ræsonnementet og giver den stadigt opdukkende had- og ondskabsfulde Stemning Luft.

Da de vanemæssige (og tvangsmæssige) Brandstiftere er for Samfundets Sikkerhed yderst farlige Individier, er

^{*)} Nordisk Tidsskrift for Strafferet 1915, S. 247 ff.

det nødvendigt, at dette tager andre og paa en Maade alvorligere Forholdsregler overfor disse end den sædvanlige Straf. Det er indlysende, at nogle Aars Straffearbejde ikke berøver den aandssvage, Neurasthenikeren eller den kroniske Alkoholist den engang erhvervede Tilbøjelighed til Brandstiftelse. Den aandssvage trænger til en særlig Opdragelse, Neurasthenikeren til en gennemført Lægebehandling, og den kroniske Alkoholist — hvis han ikke straks efter Løsladelsen skal falde tilbage til Alkoholmisbrugen — en individualiserende Arbejdsterapi, altsammen noget, som den sædvanlige Strafbehandling ikke kan yde. Bedst stillet er man overfor de udpræget aandssvage, overfor hvilke der kan træffes Sikkerhedsforanstaltninger, der i Reglen vil bestaa i varig Internering i en Aandssvageanstalt. Langt uheldigere er man stillet overfor de som Regel langt farligere vanemæssige Brandstiftere, hvis intellektuelle Mangler ikke er saa iøjnefaldende, at de kan kaldes udpræget aandssvage og falde ind under Straffelovens § 38. Da den intellektuelle og den moralske Defekt ingenlunde altid holder Trit med hinanden, synes det ved den udpræget aandssvage nødvendigt, naar en forsøgsvis anvendt, ikke forkortet Straf har vist sig forgæves, at lade den Mangel paa social Tilpasningsevne, der har manifesteret sig gennem et Recidiv til Brandstiftelse, være det afgørende og straks skride til Internering. Det synes i alt Fald højst uheldigt for Samfundets Sikkerhed, at man lader en vel ikke udpræget aandssvag Brandstifter 4 Gange begaa Brandstiftelse, før man sikrer sig ham, saaledes som det var Tilfældet med en aandssvag Brandstifter, jeg havde til Observation. Han havde i 15Aars Alderen sat Ild paa Husbondens Gaard, fordi en medtjenende havde rakt Tunge ad ham, 16 Aar gammel sat Ild paa Opdragelsesanstalten, hvor han derefter var anbragt, fordi han havde faaet en Lussing. Efter 1 Aars Forbedringshusarbejde satte han 17 Aar gammel Ild paa en Gaard for at komme af Lære, og kort efter at være kommet ud fra de ham idømte 6

Aars Forbedringshusarbejde satte han paa Grund af en Følelse af Ubefindelighed en Morgen Ild paa en Lade, i hvilken han under sin Vagabondering havde overnattet. Jeg tror, at man ved aandssvage langt hellere end at søge at udmaale det intellektuelle Standpunkt ved mere eller mindre usikre Intelligensprøver for at finde, om de er »udpræget aandssvage« eller ej, maa søge paa Grundlag af deres sociale Tilpasningsevne at afgøre, om de er uegnede til Straf og kun egnede til at tages i Forvaring.

En Ulempe er det naturligvis, at man, hvis man vil træffe Sikkerhedsforanstaltninger overfor de ikke udpræget aandssvage, muligt vil komme til at savne et Sted at anbringe dem. Aandssvageanstalterne vil næppe kunne skaffe Plads til dem, og Opdragelsesanstalterne vil ikke tage dem, idet Overværgeraadet modsætter sig Anbringelse der af Individuer, der er blot den mindste Smule aandssvage, og det er i øvrigt forstaaeligt nok, thi den sædvanlige Tvangsopdragelse preller af paa dem, og de er meget tilgængelige for den psykiske Smitte, der let kan komme til at virke i en Opdragelsesanstalt. Der tiltrænges sikkert her hjemme en særlig Opdragelsesanstalt for lettere aandssvage. Muligvis vil den nye Straffelovs Indførelse medføre saavel en saadan som de andre Institutioner, som den foreslaaede Anordning af Sikkerhedsforanstaltninger vil nødvendiggøre, først og fremmest en Straffeanstalt for mindre tilregnelige — i Lighed med, hvad jeg har set i Holland — og en særlig Helbredelsesanstalt for Alkoholister, hvor bl. a. ogsaa henholdsvis de neurastheniske og de kroniske Alkoholister, som har gjort sig skyldige i vanemæssig Brandstiftelse, kan anbringes.
